

עיקרי האמונה 22 – עיקר י חלק 1

לתת זאת הפינה באמונה ולהעיר שילמדו הראיה מן הענינים הטבעיים, עד שלא תטעה ותבקש בדמיוןך שתהיה ידיעתו כידיעתנו, או כונתו והשגחתו והנהגתו ככונתנו והשגחתנו והנהגתנו, וכשידע האדם זה יקל עליו כל מקרה ולא יוסיפו לו המקרים ספקות על השם.

ח. רמב"ם הלכות תשובה פרק ה הלכה א

רשות לכל אדם נתונה אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק הרשות בידו, ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע הרשות בידו, הוא שכתוב בתורה הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע, כלומר הן מין זה של אדם היה יחיד בעולם ואין מין שני דומה לו בזה הענין שיהא הוא מעצמו בדעתו ובמחשבתו יודע הטוב והרע ועושה כל מה שהוא חפץ ואין מי שיעכב בידו מלעשות הטוב או הרע וכיון שכן הוא פן ישלח ידו.

ט. שו"ת הרמב"ם - הלכות תשובה פרק ה הלכה א

(לר' עובדיה גר צדק) שאלה על הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

תשובה על מה שאמרת אתה כי כל מעשה [בני] האדם אינם בגזירה מלפני הבורא יתעלה הוא האמת שאין בו דופי ולפיכך נותנים לו שכר אם הלך בדרך טובה ונפרעין ממנו אם הלך בדרך רעה וכל מעשה בני האדם בכלל יראת שמים הם וסוף כל דבר ודבר ממעשה בני האדם בא לידי מצוה או עבירה וזה שאמרו רז"ל הכל בידי שמים במנהגו של עולם ותולדותיו וטבעו כגון מיני אילנות וחיות ונפשות ומדעות וגלגלים ומלאכים הכל בידי שמים

י. פירוש הרמב"ם למסכת אבות פרק ד משנה כד

והתבונן באומרו שעל כרחך אתה נולד ומה שהצטרף אליו, לפי שהוא זכר עניינים טבעיים, אין בחירה לאדם בהם, אשר עליהם יאמרו: "הכל בידי שמים", ולא אמר: שעל כרחך אתה חוטא, או אתה עובד, או מהלך, או עומד, ומה שדומה לזה, לפי שאלו כולם עניינים שביד האדם, אין הכרח בהם.

יא. רמב"ם הלכות תשובה פרק ה הלכה ד

כשם שהיוצר חפץ להיות האש והרוח עולים למעלה והמים והארץ יורדים למטה והגלגל סובב בעיגול וכן שאר בריות העולם להיות כמנהגן שחפץ בו, ככה חפץ להיות האדם רשותו בידו וכל מעשיו מסורין לו ולא יהיה לו לא כופה ולא מושך אלא הוא מעצמו ובדעתו שנתן לו האל עושה כל שהאדם יכול לעשות, לפיכך דנין אותו לפי מעשיו אם עשה טובה מטיבין לו ואם עשה רעה מריעין לו...

א. פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק י משנה א

והיסוד העשירי שהוא יתעלה יודע מעשה בני אדם ולא הזניחם, ולא כדעת האומר עזב ה' את הארץ, אלא כמו שאמר גדול העצה ורב העלילה אשר ענינך פקוחות על כל דרכי בני האדם, ואמר וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ, ואמר זעקת סדום ועמורה כי רבה, הרי אלו מורים על היסוד העשירי הזה.

ב. סדור תפלה נוסח ספרד – י"ג עיקרי האמונה

(י) אֲנִי מֵאֲמִין בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה. שֶׁהַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שָׁמֹר יוֹדֵעַ כָּל מַעֲשֵׂה בְנֵי אָדָם וְכָל מַחֲשַׁבוֹתָם. שֶׁנֶּאֱמַר. הִיָּצַר יַחַד לָבָם הַמִּבִּין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם:

ג. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טז עמוד א

משנה. בארבעה פרקים העולם נידון: בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן, בראש השנה - כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, שנאמר היצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם, ובחג נידונין על המים.

ד. פירוש הרמב"ם למסכת אבות - פרק ג משנה טו

זה המאמר כולל עניינים גדולים מאד, ולא יהיו דברים כמו אלו אלא לרבי עקיבה. וזה פירושם בקיצור, ובתנאי שהבנת מה שקדם בפרקים הקודמים. אמר: כל מה שבעולם ידוע אצלו יתעלה והוא משיגו, והוא אומרו: הכל צפוי. אחר כך אמר: ולא תחשוב שבהיותו יתעלה יודע הפעולות, יתחייב ההכרח, ושיהיה האדם כפוי על פעולה מן הפעולות. אין הדבר כן, אלא כל אדם בוחר במה שיעשהו, והוא אומרו: והרשות נתונה, רצונו לומר: רשות כל אדם נתונה לו, כמו שבארנו בפרק השמיני.

ה. מורה הנבוכים חלק ג פרק נב

וכמו שאנחנו השגנוהו באור ההוא אשר השפיע עלינו, כאמרו באורך נראה אור, כן באור ההוא בעצמו הוא משקיף עלינו, ובעבורו הוא תמיד עמנו משקיף ורואה, אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' והבן זה מאד.

ו. מורה הנבוכים חלק ג פרק נא

ועם הפנות מחשבת האדם והשיגו הש"י בדרכים האמתיות ושמחתו במה שהשיג, אי אפשר שיקרה אז לאיש ההוא מן ממיני הרעות, כי הוא עם השם והשם עמו, אבל בהסיב מחשבתו מהשם, אשר הוא אז נבדל מהשם, השם נבדל ממנו, והוא אז מזומן לכל רע שאפשר שימצאוהו, כי הענין המביא להשגחה ולהמלט מיד המקרה, הוא השפע ההוא השכלי

ז. מורה הנבוכים חלק ג פרק כג

אמנם אין ענין השגחתו כענין השגחתנו ולא ענין הנהגתו לברואיו כענין הנהגתנו למה שננהיג, ולא יקבצם גדר אחד כמו שיחשוב כל נבון, ואין ביניהם שתוף כי אם בשם לבד, כמו שלא תדמה פעולתנו לפעולתו ולא יקבצם גדר אחד, וכהבדלות הפעולות הטבעיות מן הפעולות המלאכותיות, כן הוא הבדל ההנהגה והשגחה והכונה האלהית לעניינים ההם הטבעיים, מהנהגתנו והשגחתנו וכונתנו האנושית למה שננהיג אותו ונשגיח עליו ונכוין אליו, זאת היתה כונת ספר איוב כלו, ר"ל